

Telegraful Roman.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45. Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.,
rândul cu litere garmond.

Vorbirea contelui Ștefan Tisza,

rostită în dieta țării în ședința din 20 Februarie 1914.

Chestia autonomiei provinciei bisericești gr.-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș va fi rezolvată deodată cu autonomia romano-catolicilor, dar guvernul nu are excepție, ca la rezolvare raporturile speciale ale amintitei provincii bisericești să fie luate în considerare în mod corespunzător. Despre aceea deci, că s'a fie separat organizată autonomia lor, după modesta mea părere, nu poate fi vorba. Chestia trebuie tratată atunci, când peste tot va fi rezolvată chestia autonomiei catolice maghiare. Ceeace în prima linie depinde dela factorii competenți bisericești, dar din partea guvernului nu se va respinge ideea, ca raporturile speciale ale diecezelor acestora să se iee în considerare în mod corespunzător. (Aprobări).

Sub rosa mai amintesc aici, aceea despre ce a fost de multeori vorba în ziare, că despre înființarea de noue episcopii peste tot nu a fost vorba. A fost vorba, s'a atins în discuție chestia înființării episcopiei gr.-ort. maghiare, iar noi am declarat, că guvernul nu se ocupă în prezent cu chestia aceasta, nu are de prezent intențiunea să o înființeze, însă cu privire la viitor nu și leagă nici decum mâinile în chestia aceasta. (Aprobări).

În urmă, împărțirea diecezei catolice de Hajdudorog va fi revizuită, pe lângă o procedură, care ofere garanțiile imparțialității, iar greselile obvenite vor fi îndreptate. (Aprobări).

Cu chestia aceasta ne-am ocupat mai amănunțit și lucrul e destul de clar înaintea ochilor noștri. E cu totul afară de îndoială, că afirmările cari vorbeau despre încorporarea de peste 40.000 de Români, trec departe peste realitate. Și iarăși e neîndoios, că la hotarele dinspre răsărit ale diecezei au fost alăturate la dieceză câteva comune bisericești române foarte însemnate ca număr de suflete, astfel de comune bisericești, a căror poporațiune e în preponderanță română, așa că după datele noastre și după datele oficinoase ale statistice se poate aduna acolo un grup compact greco-catolic de 10—12.000 de suflete, din care 9/10 sunt Români și numai 1/10 sunt Maghiarii. Eu socot deci, că nu este nici un motiv, pentru care i-am sili pe aceștia să intre în dieceza maghiară, și nu i-am da îndărăt diecezelor lor naturale, de Oradea-mare, respective Blaj, sau Gherla. (Aprobări). În schimb însă s'au întâmplat și alte greseli la înființare. Au fost scăpate din vedere acolo astfel de comune bisericești, a căror poporațiune e în preponderanță maghiară și au fost scăpate din vedere centre foarte însemnate orășenești, (Așa e. Adevărat), unde astăzi sunt cu miile credincioșii gr.-cat. maghiari, unde deci există orice condiție pentru înființarea de parohii gr.-cat. maghiare. Așa cred, că chestia

aceasta trebuie rezolvată punându-se în legătură ambele ei laturi. (Aprobări).

Cred că trebuie să se deie îndărăt diecezelor române comunele, în cari poporațiunea o formează în preponderanță Români, și earăși au să fie alăturate la dieceza de Hajdudorog comunele cu poporațiune preponderantă maghiară. (Aprobări). Așa cred, că dacă manuăm chestia cu reciprocă bunăvoință, pe bazele acestea ea poate fi rezolvată spre mulțămirea generală, astfel, că prin aceasta dieceza de Hajdudorog își păstrează extinderea ei de acuma, cu deosebirea, că va avea cu 8, 10 ori 12 mii de Români mai puțini, și cu tot atâta Maghiari mai mulți între credincioșii ei (Așa e!), ceea ce, așa cred, că dacă luăm lucrul din punctul de vedere cu adevărat corect și neagresiv, e corect și din punct de vedere românesc, și din punct de vedere maghiar. (Așa e! Așa e!).

Stimată dietă! Am parcurs seria întregă a însemnărilor mele. Binevoiți a'mi permite acum, ca pe scurt să reasumez cele spuse. (Să auzim!).

Am fost stăpânit de speranța, că tot ce v'am comunicat, ce în cursul convorbirilor lungi confidentiale personale împreună am discutat temeinic, despre ce am vorbit, că toate acestea vor servi de motive suficiente, ca partidul naționalist român să facă în programul său schimbarea, care după mine singură poate să asigure deplinul succes. Am crezut aceasta, cu toate că fiecare privitor neprecupat trebuie să recunoască, că la dreptul vorbind în aceste expuneri ale mele, durere, foarte lungi, nu e nimica, ce ar schimba structura de drept de astăzi a statului ungar ce ar schimba caracterul național al acestuia, ce ar despoia politica națională maghiară de o singură forță a ei, de o singură poziție de putere. Am crezut, cu toate acestea, că chestiile acestea luate la o laltă ar putea să formeze astfel de părghii însemnate pentru valorarea economică, culturală, socială, a românimeii din patrie, (Așa e!) pentru mai buna ei dezvoltare, ca să se poată simți mai bine în țara aceasta, ca să poată satisface mai bine datorințelor sale față de neamul propriu și față de patrie, — încât cu greu am renunțat la speranța, că mi va succeda să conving pe conducătorii partidului naționalist român, că ei atunci procedează corect, dacă din dispozițiile acestea puse în vedere trag consecvențele dorite de mine.

Văd, că lucrul întimpină mari greutăți, din punctul lor de vedere. Una a fost, pierderea pe care au suferit-o din punctul de vedere al valorării politice pe urma aranjării noului drept electoral. Punându-mă în situația lor recunosc, că a fost o mare

surprindere, că numărul celor 42 de cercuri de acuma, cu majoritate română, scade probabil la 27. Și cu toate, că drumul dezvoltării din viitor e deschis pentru ei în privința aceasta, nu pot să mă minunez, că faptul acesta a fost descurajator, depri-mător pentru ei. Cu sufletul liniștit primesc răspunderea pentru aceasta, chiar și din punctul de vedere al păcii naționaliste, care punct de vedere îl onorez totdeauna și între toate împrejurările, pentru că rezolvarea aceasta, după cum am avut onoare a arăta și eri în mod detaliat, e corectă din punctul de vedere obiectiv, pentru că eu o țin de corespunzătoare raporturilor existente de putere, (Aprobări vii) și pentru că rezolvarea aceasta poartă în sine în mod automatic condițiunile îndreptării și din punctul lor de vedere (Așa e), îndată cum va succeda, ca raporturile de putere să fie modificate cu ajutorul culturii în favorul lor. (Așa e! Aprobări vii).

Eu așa cred, că dacă primesc ei mâna de pace, așa cred, că dacă ar fi oferit guvernului modalitatea ca să facă și pe terenul dezvoltării culturale române tot ce poate face, — dacă să sisteză agitația naționalistă, — ce însă nu poate să facă, câtă vreme stă în fața acestei agitațiuni, așa cred, că prin aceasta s'ar fi precipitat dezvoltarea culturală, care lărgeste înaintea lor calea valorării politice. (Așa e. Aprobări vii). De altă parte recunosc și aceea, că încă și o altă chestie a făcut să fie pentru ei psihologicește foarte greu lucrul, și aceasta se referă la executarea legii de naționalități. (Să auzim). Am impresia, onorată casă, se poate că mă înșel, dar am impresia, că dacă noi executăm legile existente și apoi lăsăm în grija vieții, ca din aceste jumătăți de cuvinte să formeze ea jumătăți de lucruri reale, cred că am fi ușurat foarte mult înțelegerea. Atunci, așa cred, ar fi stat stimații domni deputați foarte aproape de o altă determinare. (Așa e).

Dar mărturisesc, că așa fi ținut, că e joc frivol, dacă în aceasta chestie atât de însemnată și atât de delicată așa fi căutat, ca în modul acesta să trec peste greutățile chestiunii. (Aprobări vii). Și așa cred, că dacă și risc succesul momentan, pentru rezultatul final, care eu prevăd că va veni, poate că într'un viitor îndepărtat, poate că atunci, când noi de mult nu vom mai trăi, dar eu îl văd venind pentru că trebuie să vină, fiindcă e porunca unei necesități ascunsă în adâncul lucrului, (Aprobări vii) în interesul căruia, fie că succeda ori nu pasul acesta, eu vreau să sevarsesc munca onestă de pionir (Aprobări vii) pentru acel rezultat final, și din punctul acestuia de vedere eu țin, că aceea e procedura corectă, dacă acuma privim în fața tuturor greutăților și desvălim toate adevărurile, eventual neplăcute. (Aprobări vii). Iar privit lucrul din acest punct de vedere, nu ne putem ascunde din fața faptului, că singuraticile dispozițiuni ale legilor dela 1868 și adecă dispozițiuni foarte

insemnate, e cu neputință a le executa, (Așa e!) E cu neputință a le executa pentru aceea, pentru că legile dela 1868 au fost niște manifestări idealiste, eșite din dispoziția ridicată a națiunii maghiare, care și-a redobândit libera exerciere a libertății ei constituționale. (Așa e!) Legile dela 1868 le-a adus națiunea maghiară în credința, că manifestarea aceasta a frațietății, făcută aproape cu o uitare de sine, va afla resunet la fel (Așa e!). Că cetățenii de buze nemaghiare ai țării cu bucurie recunoscătoare vor accepta baza legală, că va fi îngropată orice ură, va fi îngropată orice neînțelegere, va fi îngropat orice atac îndreptat în contra unității teritoriale a statului maghiar, în contra unității politice a națiunii maghiare. Resultatul însă a fost o amară decepție. (Așa e!)

Legea aceasta au batjocorit-o, au numit-o lege tirană. Au pășit față de ea pe terenul celei mai largi agitațiuni, mulți dintre cetățenii nemaghiari ai țării. S'a început agitația în țară și s'a început ponegrirea națiunii pretutinde-ne. S'a început în astfel de cercuri austriace, de unde s'a așteptat anumit sprijin și a început lupta, războiul, în largă și marea opinie publică europeană. (Așa e!) Dar puteau fi puse în vigoare dispozițiile acelea, din partea națiunii maghiare fără sinucidere, dispozițiuni, pe cari ea voea să le aplice față de frați iubitori, nu față de dușmani? (Așa e!) A trebuit să luăm deci o altă direcție, a trebuit să rotunjim mai bine și pe terenul instituțiilor caracterul național al statului ungar, a trebuit să creăm atât la justiție, cât și în administrație, organismul cu caracter maghiar, care e o creațiune de necesitate a acestei dezvoltări semicentenare, care a trebuit să urmeze, fiindcă în direcție contrară toate premisele s'au dovedit de false, și pentru că repet, ar fi fost o nebunie și act de sinucidere din partea statului maghiar, din partea națiunii maghiare, executarea legilor create pe baza de premise false. (Aprobări).

Acum deci trebuie se mergem mai departe pe aceste baze, și întocmirile legale, cari există, și cu privire la cari tocmai punctele de vedere limbice am avut onoarea în expunerile de acuma a le arăta în mod poate prea detaliat, trebuie menținute, și adăog încă, că din timp în timp, după cum să arată necesitatea, trebuie să le trecem și în alte legi nouă, spre a înceta anomalia, ca față de stările faptice, isvorâte din praxă, să se poată face provocarea la legi vechi și obsolete, dar încă totuși existente.

Așa cred deci, că atât pe terenul cultural, cu privire la școale, cât și cu privire la limba în administrație, trebuie să aducem astfel de dispozițiuni legale, cari să corespundă actualelor stări de lucruri. (Aprobări). Dispozițiile acestea vor asigura la institutele maghiare de stat limba de propunere maghiară, dar totodată, după cum am avut onoarea a arăta, vor asigura acelea pretensiuni juste, pe cari cu drept le poate avea fiecare ce-

Nr. 180/1914 protopresb. (411) 1-3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III. Dobric, din protopresbiteratul „Cetatea de peatră”, — devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Perhaița, — se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.”

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. de congruă.

Cei ce doresc să ocupe acest post să-și înainteze petițiunile împreună cu documentele trebuincioase subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis și după prealabila încuviințare să se prezinte în parohie spre a cânta, predica și celebra.

Lăpușul-unguresc, la 12 Februarie 1914.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră”, în conțelegere cu comitetul parohial din Dobric.

Andrei Tudu protopop.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană, Sibiu:

Pocăiții.

Studiu pentru combaterea sectei pocăiților de

Dr. Sebastian Stanca.

Prețul: 4 cor. + porto 20 fil.

AVIZ.

Aduc la cunoștința On. Public din Sibiu și jur, că până când mi-am putut aranja o prăvălie proprie, după eșirea din tovărășie cu dl I. Radu, până acum am lucrat în tovărășie cu fratele meu I. Mânzat. Cu stimă vestesc On. public, că de azi înainte mi-am deschis singur o

prăvălie de măcelar

în Str. Turnului (Saggase) Nr. 11

(edificiul „Hotel Mihaiu”), care să întrunească toate condițiile unei prăvălii moderne și mi-am asortat-o cu tot felul de carne: carne de vită, vițel, porc și miel. Afară de acestea țin slănină, unsoare și carne afumată etc. de prima calitate.

Prețuri moderate serviciu prompt și conștientios!

Rugându-mă de sprijinul Onor. public semnez

Cu deosebită stimă

Coman Mânzat,

măcelar

Sibiu, Str. Turnului (Saggasse) (404) 3-3 Nr. 11 (Hotel Mihaiu).

„NOIANA”,

institut de credit și econ., soc. pe acții în Noul-Român (Oláhujfalu).

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Noiana” societate pe acții se invită conform §§-lor 15 și 16 ai statutelor societății la

a VII-a adunare generală ordinară,

se va ține în Noul-Român în localul institutului la 25 Martie st. n. 1914 la 10 ore a. m.

Obiectele:

- 1. Constituirea adunării generale.
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere, și aprobarea bilanțului pe anul 1913.
3. Distribuirea profitului curat, conform bilanțului și darea absolutului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
4. Alegerea comitetului de supraveghiere.

Domnii acționari, cari doresc a lua parte la această adunare cu vot decisiv au să depună actiile eventual documentele de plenipotență la cassa institutului nostru cu cel puțin o zi înainte de adunare, (§ 17 din statute).

Direcțiunea.

(412) 1-1

Contul bilanț la 31 Decembrie 1913.

Debit—Vagyon. Mérleg számla 1913 évi Dec. hó 31-én. Credit—Teher.

Table with 2 columns: Debit (K f) and Credit (K f). Rows include Cassa in numărar, Escont, Imprumuturi ipototecare, Cont-curent, Efecte, Mobiliar, Amortizare, Capital social, Fond de rezervă, etc.

Contul profit și perderi.

Eșite—Kiadás. Nyereség és veszteség számla. Profit—Bevétel.

Table with 2 columns: Eșite (K f) and Profit (K f). Rows include Interese la depuneri, Interese de reescompt, Contribuțiune și aruncuri, Salare, Spese, Profit transpus, etc.

Noul-Român, la 31 Decembrie 1913. — Oláhujfalu, 1913. december hó 31 én.

Membrii direcțiunii: — Igazgatósági tagok:

Aurelian Negruțiu m. p., preș. Alexandru Bugner m. p. Aurel Oprean m. p. Lazar Cocos m. p. Maximilian Budac m. p. Ioan Giurca m. p. Lesman Arnold m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului. — Aulirt felügyelő bizottság jelen mérleg-számlát megvizsgálta és az intézet könyveivel teljes összhangzásba és rendben találta.

Membrii comitetului de supraveghiere: — Felügyelő bizottsági tagok:

Ioan Holerga m. p. Lesman Mór m. p. Vasile Aron m. p. Simion Candea m. p. Nicolae Balu m. p. Dr. George Moldovan m. p.

„MIELUL”, cassă de păstrare și împrumut în Poiana.

Convocare.

Domnii acționari ai Cassei de păstrare și împrumut „Mielul”, societate pe acții în Poiana, în virtutea §-lui 14 al statutelor societății se invită prin aceasta la

a XXII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Poiana, la 15 Martie st. n. 1914, la 3 d. a. în sala cea mare a școlii nouă.

Obiectele:

- 1. Raportul anual al direcțiunii, bilanțul anului de gestiune 1913 și raportul comitetului de supraveghiere.
2. Distribuirea profitului realizat, conform bilanțului.
3. Propunere pentru detragerea mandatului membrilor din direcțiune Dumitru Șufană și Constantin Bozdog.
4. Alegerea a 7 membri în direcțiune cu mandat pe 6 ani.
5. Alegerea a 5 membri în comitetul de supraveghiere cu mandat pe 3 ani.
6. Fixarea prețului marcelor de prezentă pentru membri direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere.
7. Propuneri din partea direcțiunii.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la dispozițiunea §. 16 din statute în sensul căruia la adunare pot participa numai acei acționari, cari sunt trecuți cu 6 luni mai înainte ca acționari în registrul acționarilor.

Acțiunile și eventualele documente de plenipotență sunt a se depune la cassa societății cel mult până la 14 Martie st. n. 1914.

Poiana, la 26 Februarie 1914.

(413) 1-1

Direcțiunea.

Active. Contul bilanț încheiat cu 31 Dec. 1913. Pasive.

Table with 2 columns: Active (K f) and Pasive (K f). Rows include Cassa, Efecte, Escompt, Imprumuturi ipototecare, etc.

Perdere. Contul perdere și profit. Profit.

Table with 2 columns: Perdere (K f) and Profit (K f). Rows include Interese la depuneri, Salare și relut de cvartir, Marce de prezentă, etc.

Poiana, la 31 Decembrie 1913.

Ilie Dobrotă m. p. director executiv. Petru Țucra m. p. contabil.

Direcțiunea:

Ioan Bozdog m. p. Ion Prodan m. p. Constantin Bozdog m. p. Dumitru Oprean m. p. Nicolae Ghișe m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță cu registrele institutului purtate corect.

Poiana, la 1 Martie 1914.

Comitetul de supraveghiere:

Ioșif Lissai m. p., prez. Ioan Tanase m. p. Nicolae Prodan m. p.

Pentru ceice vin la Sibiu

AVIZ!

Pentru ceice vin la Sibiu

Subscrisul aduc la cunoștința onoratului public, din comunele din jurul Sibiiului, că am preluat

Cărcima din Sibiu, Poarta Cîsnădiei Nr. 3 fostă mai nainte a lui Klein,

și mă voi strădui în cea mai mare măsură a mulțami pe toți, cari mă vor cerceta. Îndeosebi sunt o seamă de oameni de ai noștri de prin comunele dimprejur, cari au o bună ocazie a trage la mine, când vin la Sibiu, fie singuri sau cu căruțele și cară cu vite.

Mâncări și beuturi bune, ieftine și curate.

Rugându-mă de binevoitorul sprijin, semnez

(409) 1-4

cu toată stima: TRAIAN MARIAN.

Sprijiniți comerțul român!